

Előadáson elemzi a Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány és a VERITAS déli szomszédunk történetét

Egy széthullás anatómiája

Lázin Miklós András

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságban az 1980-as években a korábban erővel elfojtott etnikai és nemzeti különbségek elemi erővel törtek a felszínre, és ezek végül az államalakulat széthullásához vezettek. A harminc éve zajlott folyamatokat konferencián elemzik a szakemberek.

„Számomra a délszláv állam története is azt igazolja, hogy nem lehet népeket mesterségesen és erőszakkal egy akolba terelni” – mondta lapunknak Szakály Sándor. A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatóját annak kapcsán kérdeztük, hogy a szerve-

zet munkatársa, Dévavári Zoltán történész a Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány kérésére „Harminc éve történt – Jugoszlávia szét-esésének utolsó akkordja” címmel tart előadást április 21-én. Az eseményre a II. kerületben található Klebelsberg-kastélyban (Templom utca 12–14.) kerül sor, 18 órától.

Mint a főigazgató kifejtette, az Osztrák–Magyar Monarchia el- len is az volt a vád, hogy nem biztosítja a területén élő népek jogait – miközben déli szomszédunk esetében pontosan ugyanezt láttuk 1920 után. Szakály Sándor emlékeztetett, számos súlyos fegyveres konfliktus vezetett oda, hogy mára a hajdani Jugoszlávia területén

önálló államok jöttek létre. Hozzátette, ugyan korunkban sincs teljes béke, de talán a viszonyok messze nyugodtabbak, mint mondjuk három-négy évtizeddel ezelőtt.

Szemünk előtt zajlik a térség egyik legnagyobb geopolitikai változása, s bár a léptéke más, mégis számos hasonlóságot tudunk fölfedezni Jugoszlávia története és az orosz–ukrán háború okait és következményeit tekintve – hangoztatta lapunknak Dévavári Zoltán történész. Mint a szakember kifejtette, kétrészes előadásának első felében a 19. századra nyúlik vissza, megkísérli bemutatni, hogy az akkori elképzelések miként köszöntek vissza az első világháború után

I. Sándor király és Louis Barhou francia külügyér Marseille-ben nem sokkal haláluk előtt, 1934. október 9-én. A kettős gyilkosságot horvát usztasák követték el – ezzel is példázva, hogy nem lehet népeket erővel összetereelni

Fotó: AFP/Roger-Viollet

a valóságban. Beszélte arról is, hogy a harminc évvel ezelőtti tragédiák már az elődállam, azaz a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság 1918 december 1-i létrejöttékor beködölődtek a rendszerbe. Az ok-okozati összefüggések világosak – húzta alá Dévavári Zoltán. Utalt arra is, az úgynevezett „Második Jugoszláviának” az 1945 és 1991 közötti államalakulatot tekinthetjük.

Jugoszlávia 1974-ben elfogadott, új alkotmánya növelte a tag-

köztársaságok önállóságát, megteremtette a két tartomány (Vajdaság és Koszovó) nagyobb autonómiáját. Az országot nyolctagú elnökség vezette, akik meghatározott rotáció szerint cserélődtek. Az érintettek azonban saját köztársaságuk érdekeit igyekeztek előtérbe helyezni. Végül a folyamat nemzetiségi elmentétekbe, majd fegyveres összecsapásokba torkollott. Előbb Horvátországban, majd Bosznia–Hercegovinában tört ki belháború.